

Mari Susanna Dahl

ENNALTAEHKÄISYÄ VAASASSA

Sosiaali- ja terveysala

2010

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Mari Dahl
Opinnäytetyön nimi	Ennaltaehkäisyä Vaasassa
Vuosi	2010
Kieli	suomi
Sivumäärä	36 + 5 liitettä
Ohjaaja	Hans Frantz

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä ennaltaehkäisy, on ja mitä avoimia palveluja Vaasassa on tarjolla lapsiperheille. Tutkimus tehtiin Gerbyn avoimeen päiväkotiin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vastaako nykyinen avoimen päiväkodin toiminta kävijöiden tarpeita ja mikä on vertaistuen merkitys vanhemmille.

Tutkimus toteutettiin Gerbyn avoimessa päiväkodissa käyttämällä kyselylomakkeita. Tutkimusjoukkoon kuuluivat Gerbyn avoimessa päiväkodissa lokakuussa käyneet perheet.

Kyselylomakkeiden tulosten perusteella voidaan todeta, että Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta on riittävää. Esille nousi myös toiveita ulkoilutoiminnasta ja ohjatusta leikistä. Vertaistuella on merkitystä vanhemmille. He jaksavat paremmin arjessa ja saavat hyviä neuvoja lasten kasvatukseen ajatuksia vaihtamalla. Tyytymättömyyttä tutkimuksen mukaan aiheuttivat pienet tilat ja kylmä lattia.

Avainsanat	ennaltaehkäisy, moniammatillisuus, vanhemmuus, vertaistuki
------------	--

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Mari Dahl
Title	Preventive Work in Vaasa
Year	2010
Language	Finnish
Pages	36 + 5 Appendices
Name of Supervisor	Hans Frantz

The purpose of this bachelor's thesis was to find out what preventive work is and what kind of non-institutional services we have here in Vaasa to families. This study was carried out in an open day-care centre in Gerby. The purpose of this study was to find out if the present open day-care centre activity is good enough and what the meaning of peer support was to the parents.

This study was carried out in the open day-care center in Gerby using a questionnaire. The target group included the families who visited Gerby open day-care center in October.

Based on the answers it can be said that activities offered by Gerby open day-care center are good enough. There were also some suggestions to have more outdoor activities and structured play. Peer support has a meaning to the parents. They have more resources to cope in everyday life and they can discuss upbringing and questions related to that. According to the research the clients were least satisfied with having too little room and a cold floor.

Keyword	Prevention, Multiprofessionalism, Parenthood
	Peer support

LIITELUETTELO

LIITE 1 Tutkimuslupa-anomus

LIITE 2 Tutkimuslupa, Kasvatus- ja opetusvirasto

LIITE 3 Saatekirje

LIITE 4 Kyselylomake

LIITE 5 Vaasan kaupungin avoin toiminta lapsiperheille

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
LIITELUETTELO.....	4
1 JOHDANTO.....	7
2 KUNNAN VELVOLLISUUDET.....	8
2.1 Ennaltaehkäisy ja perheiden tukeminen.....	8
3 ENNALTAEHKÄISY.....	9
3.1 Varhainen tukeminen.....	9
3.2 Varhainen puuttuminen.....	10
3.3 Varhaisen puuttumisen vaiheita.....	11
3.4 Huolen vyöhykkeet.....	12
3.5 Moniammatillisuus.....	13
4 VANHEMMUUS.....	14
4.1 Vanhemmuuden tukeminen.....	15
4.2 Vertaistuki.....	16
5 AVOIMET PALVELUT VAASASSA.....	17
5.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto.....	18
5.2 Setlementtikeskus.....	18
5.3 Avoimet päiväkodit.....	18
5.4 Neuvola.....	19

5.5 Seurakunta.....	20
6 PERHEKESKUS-HANKE.....	21
6.1 Perhepoliittinen ohjelma.....	22
6.2 Perhekeskus-hanke Vaasassa.....	23
7 PILOTTIKOHDE.....	25
7.1 Gerbyn avoin päiväkot.....	25
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
8.1 Tutkimuksen aiheen valinta.....	28
8.2 Tutkimusjoukon kuvaus.....	28
8.3 Tutkimusmenetelmät ja toteutus.....	28
9 TUTKIMUSTULOKSET.....	30
10 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	34
11 POHDINTA.....	36
LÄHTEET.....	37

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni ennaltaehkäisevää työtä kohtaan lähti avoimen päiväkodin harjoittelujaksolta. Siellä tapahtuva työ sai mielenkiinnon heräämään, mitä ennaltaehkäiseviä avoimia palveluja Vaasa tarjoaa. Käyn läpi, miten Vaasassa toimitaan ennaltaehkäisevästi alle kouluikäisten keskuudessa. Usein lasten kanssa toimiminen kohdistuu suuressa määrin vanhempiin, joten vanhemmuuden tukeminen on iso osa lasten ennaltaehkäisyä. Vertaistukeen satsataan ja haluan selvittää onko se tuonut vahvuutta vanhemmuuteen.

2000-luvun alussa on Vaasassa tehty lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma, jonka tarkoituksena on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Ohjelmassa on useita parannusehdotuksia lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Ohjelma on ollut lähtökohtana perhekeskus-hankkeelle, joka alkoi syyskuussa 1.9.2007 ja loppui 31.10.2009. Käyn teoriaosuudessa tarkemmin läpi perhekeskus-hanketta Vaasassa ja tein heidän pilotti alueella olevaan Gerbyn avoimeen päiväkotiin mielipidekyselyn avoimen päiväkodin toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä vanhempien mielipiteet vertaistuen merkityksestä.

Seuraava YK:n julistus sisällyttää sen, mitä ennaltaehkäisevällä työllä voidaan tukea.

Lapsi tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi yksilöksi rakkautta ja ymmärtämystä. Hänen tulee saada kasvaa, mikäli mahdollista, vanhempiensa huolenpidon ja vastuun alaisena, ja joka tapauksessa ilmapiiressä, jossa hän saa tuntea hellyyttä sekä moraalista ja siveellistä turvallisuutta; varhaisiässä olevaa lasta ei saa erottaa äidistään kuin poikkeustapauksessa. Yhteiskunnan ja viranomaisten velvollisuutena on osoittaa erityistä huolenpitoa niille lapsille, jotka ovat vailla perheensä turvaa ja riittäviä toimeentulomahdollisuuksia. On suotavaa, että suurten perheiden lasten ylläpitoa helpotetaan valtion avustuksin ja muulla avustustoiminnalla.(Unicef 2009.)

Kiitokset Heidi Aholle opinnäytetyön etenemisestä ja miehelleni, joka teki opiskeluni mahdolliseksi.

2 KUNNAN VELVOLLISUUDET

Lapsen ja hänen vanhempiensa tukena on lapsen syntymästä lähtien erilaisia palveluja, joiden järjestämisestä kuntatasolla vastaa sosiaali-, terveys- ja opetustoimi. Palveluiden tuottaminen on kunnan lakisääteinen velvollisuus. Varhaiskasvatuspalvelut muodostavat keskeisen osan lapsiperheiden palvelujärjestelmää. Perheille tarkoitettujen palveluiden tavoitteena on auttaa yksilöitä ja perheitä löytämään omia voimavaroja ja edistää heidän itsenäistymistään. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 43.) Varhaiskasvatustoiminta järjestää päivähoitoa päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai avoimena varhaiskasvatustoimintana

2.1 Ennaltaehkäisy ja perheiden tukeminen

Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä (7§). Lasten hyvinvoinnin edistäminen ehkäisee tai ainakin vähentää vaikeuksien syntymistä, ja siten se on sekä inhimillisesti tärkeää että taloudellisesti kannattavaa. Keskeisiä toimia lastensuojelun kannalta ovat perheiden tukeminen taloudellisesti ja palvelujen avulla, mutta sen ohella kasvuolojen kehittäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy ovat tarpeen kaikilla hallinnon aloilla. Kunnan on huolehdittava siitä, että eri palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä (8§). Perhekasvatusta ja kasvatuksen neuvontaa varten kunnassa voi olla esimerkiksi: pienten lasten vanhempien kokoontumistiloja, keskusteluiltoja kasvatuskysymyksistä, kuntaan muuttavien uusien perheiden vastaanottotilaisuuksia. (Taskinen 2007, 23.) Perhetyö, päivähoito, vanhempien neuvonta sekä moniammatillinen yhteistyö ovat olennaisimmat välineet alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukemisessa. Kunnat, joissa on tehty lapsipoliittinen ohjelma, suuntaavat muita kuntia enemmän resursseja perhetyöhön. Lasten hyvinvoinnin parantamiselle on olemassa selkeä vanhemmuuden tukemisen keinovalikoima ja kunnissa osataan käyttää näitä keinoja. (Kuntatiedon keskus 2008.)

3 ENNALTAEHKÄISY

Anthony Giddens tiivistää hyvinvoinnin näin: ”Hyvinvointiin tarvitaan uudenlainen, positiivinen lähestymistapa. Ei riitä, että vähennetään pahoinvointia, pitää myös tukea hyvinvointia ja ihmisten elämänhallintaa”. (STM 2009a)

Hyvinvoinnin perusta on tärkeintä lasten ja perheiden arjessa. Verkostot ja turvallinen ympäristö ovat tukena perheille lasten kasvatuksessa. Yhteiskunnan tuki ja kolmannen sektorin järjestämä toiminta auttavat perheitä selviytymään paremmin. Ennaltaehkäisevä työ on parhaimmillaan varhaista avointa yhteistyötä ja se on kaikkien hyvinvoinnin perusta. Etenkin lapset ovat herkkiä vaikutuksille niin positiivisille kuin negatiivisillekin. Haluamme karsia nimenomaan negatiiviset vaikutukset pois. Vain ennakoiden voidaan vaikuttaa lasten hyvinvointiin pitkäjänteisesti. (Haapio, Koski, Koski & Paavilainen 2009, 41)

Palokuntatyö ei sovi sosiaalityöhön, sanoo sosiaalityön professori Aila-Leena Matthies 2.4.09 kokouksessa Vaasassa. Hän toteaa, että ennalta ehkäisevällä työllä pyritään siihen, ettei ongelmia syntyisi ja palvelut olisivat hyviä mutta, mitä enemmän sanapeikkaa ennaltaehkäisy viljellään, sitä vähemmän tapahtuu. Samassa kokouksessa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton kehittämispäällikkö Tuula Peltoniemi painottaa myös yhteistyön hyödyllisyyttä. Enää ei voida puuhata yksin omilla hiekkalaatikoilla vaan tarvitaan yhteistä konkreettista toimintaa. Esimerkiksi olisi luontevaa ottaa alueiden asukkaita mukaan päätöksentekoon. (Jurkka 2009.)

3.1 Varhainen tukeminen

Varhaisen tuen ajatuksena on, että lapsen hyvinvointi saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä. Varhaisesta tukemisesta ja puuttumisesta puhutaan mutta ero näiden välillä on selvä. Varhaisella tukemisella tarkoitetaan tukea antavaa sosiaalista toimintaa. Ongelmia ei vielä ole ja niitä pyritään välttämään. Päivittäisen varhaiskasvatuksen ympäristössä varhainen tuki voidaan järjestää osaksi arkea lapsen kiinnostusta ja toimintaa seuraten. Tarkoitus on hyödyntää moniammatillista osaamista lapsen parhaaksi yhdessä vanhempien kanssa.

Varhainen tuki ei ole vain yhden ammatin erityisosaamista, vaan se koskettaa monia lapsiperheiden kanssa työtä tekeviä. Alueellinen yhteistyö ja ryhmätoiminta ovat kaikkien toimintaa kuvaamaa varhaisen tuen työtä. Varhainen tuki on osa varhaiskasvatuksen perustehtävää. Lapsen tukeminen varhaisvaiheessa on kannattavaa: monet lisäpulmat jäävät kehittymättä kun huoleen tartutaan varhain. Varhaiseen tukeen perustuva työtapa on vastaus nykypäivän moninaistuviin tuen tarpeisiin.(Stakes 2006a.) Varhaista tukea saa avoimen palvelun paikoista joihin vanhempi/vanhemmat menevät yhdessä lapsen kanssa. Vertaistukea on helpompi löytää kun matalan kynnyksen paikkoja on paljon tarjolla.

3.2 Varhainen puuttuminen

Varhaista puuttumista on kuvattu välimaaston työksi, joka paikannetaan usein ennaltaehkäisevän ja korjaavan työn väliin. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan usein lasten varhaista auttamista ja rajoittamista, jotta voidaan ehkäistä syrjäytymisriskien kasautumista. Varhainen puuttuminen ei edellytä kauhukuvia, eikä se saa olla vain riskiryhmiin kohdistuvaa toimintaa. Olennaista on toimia silloin kun auttamismahdollisuudet ovat avarat. Tärkeänä toiminnassa on perheiden aito osallisuus ja joustava sektorirajat ylittävä yhteistyö. Ihmisten elämään puuttuminen on aina lupaus tehdä asialle jotain. Lähtökohtana on tarjota perheille avointa asioiden käsittelyä varhain kunnioittavassa ilmapiirissä.(Pyhäjoki, Koskimies 2009, 189 - 187.)

Mirja Satka kirjoitti Helsingin Sanomissa 7.12.2008 varhaisesta puuttumisesta. Buumi alkoi, kun piti ratkaista lasten ja perheiden sosiaalipalvelujen lamanaikaisten leikkausten ja koulujen ryhmäkokojen suurentamisen aiheuttamat pulmat. Samaan aikaan vanhempiin kohdistuvat vaatimukset työelämässä kiristyivät, perheet hajosivat ja kasvattajien epävarmuus oikeasta ja väärästä lisääntyi. Lasten tarve saada tukea kodin ulkopuolelta kasvoi. Kulttuurissa on muodikasta käsittää lasten ongelmat hänen yksilöllisiin ominaisuuksiinsa tai perheolosuhteisiinsa liittyviksi. Vanhanaikaista on muistuttaa sosiaalisten tekijöiden olemassaolosta. Toistaiseksi "varpu" eli varhaisen puuttumisen hanke on osoittautunut tehokkaaksi välineeksi siirtää julkista vastuuta lasten

hyvinvoinnista perheille, lähiyhteisöille, järjestöille ja paikallisille toimijoille. Puuttumisesta on tullut ameeba, joka sopeutuu notkeasti eri olosuhteisiin ja toteuttaa monia päämääriä. Siksi piilee vaara, että toimijat puhuvat toistensa ohi ja varhainen puuttuminen kääntyy varhaiseksi leimaamiseksi, johon koko yhteisö osallistuu. Riskiyksilöksi leimautumisella on haitallisia seurauksia lapsen identiteetille sekä nyt että tulevaisuudessa.

Varhaisen puuttumisen merkittävä ongelma on, että puuttumisen perusteena tulisi aina olla luotettavaan tutkimustietoon nojaava riskiarvio. Tietoa, jolla yksilön käyttäytymistä voidaan ennustaa pitävästi kymmenen tai kahdenkymmenen vuoden päähän, ei sosiaalisten ongelmien osalta läheskään aina ole. Siksi puuttumisvaade asettaa lapsen kanssa työskentelevälle mahdottoman tehtävän. Moni puuttuu varmuuden vuoksi. (Helsingin Sanomat 2008.)

3.3 Varhaisen puuttumisen vaiheita

1. Huolen tunnistaminen Huolen vyöhykkeiden avulla työntekijä voi arvioida omaa huoltaan ja tarvettaan puuttua siihen

2. Huolen ottaminen puheeksi lapsen ja vanhempien kanssa on olennainen osa varhaista tukemista. Se toteutetaan kunnioittavana keskusteluna, jossa keskeisenä tehtävänä on saada työntekijän ja vanhempien liittouma lasta koskevan huolen käsittelemiseksi.

3. Lapsen tukemiseksi tarvitaan oikeaa ajoitusta. Lapsen kehityksessä on herkkyykskausia, jolloin jonkin asian luontainen oppiminen on helpompaa. Näiden kausien hyödyntäminen on tärkeää, sillä liian myöhään tuleva väliintulo voi vaatia paljon enemmän panostusta.

4. Vanhempien tukemisessa keskustelujen lisäksi työntekijöiden ja vanhempien välille pyritään muodostamaan kasvatuskumppanuus. Kunnan on huolehdittava siitä, että eri palveluiden avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta vastaavia henkilöitä (8§). (Taskinen 2007, 23.)

3.4 Huolen vyöhykkeet

Huolen vyöhykkeistö on kehitetty lasten, perheiden ja heidän kanssaan työskentelevien työntekijöiden yhteistyön välineeksi. Huolen vyöhykkeistö on huolen astetta kuvaava metafora, kielikuva. Vyöhykkeet eivät sijaitse missään, eivätkä huolet arjessa sijoitu minkäänlaisiin tarkkarajaisiin vyöhykkeisiin. Vyöhykkeistön avulla työntekijä jäsentää kokemaansa huolen astetta, omien auttamismahdollisuuksiensa riittävyyttä sekä lisävoimavarojen tarvetta. Vyöhykkeistöä ei ole tarkoitettu lasten tai perheiden luokitteluun. Mitään rekistereitä ei saa tehdä, joissa lapsia sijoitettaisiin vyöhykkeistölle. Huolen vyöhykkeistö koostuu neljästä pääsarakeesta: 1. *ei huolta* kuvaa tilannetta joissa työntekijä kokee, että lapsen asioissa työskentely on sujuvaa, 2. *pieni huoli* työntekijä kokee ihmettelyä lapsen tai perheen tilanteesta, mutta kokee voivansa auttaa, 3. *harmaa vyöhyke* työntekijä kokee, etteivät hänen omat auttamiskeinonsa riitä. Tilanteeseen tarvitaan lisää tukea. 4. *suuri huoli* kyse on kriisitilanteista, jotka pakottavat työntekijän nopeaan toimintaan. (Pyhäjoki, Koskimies 2009, 188.) Vyöhykkeistö välineenä tähtää siihen, että työntekijät voisivat tunnistaa omat huolensa ja puuttua niihin sekä kehittää yhdessä hyviä toimintatapoja. Huolen vyöhykkeistön tarkoitus on kannustaa työntekijää puuttumaan omiin huoliinsa. Oikein käytettynä vyöhykkeistö tarjoaa pohjaa hyvien käytäntöjen kehittelyyn: pohditaan kokemuksia vaihtaen, mitkä käytännöt pitävät huolet loitolla, mitkä huojentavat pieniä tai suurempiakin huolia.

Vyöhykkeistöä on myös käytetty väärin kouluissa ja sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla ja vyöhykkeistön kehittäjät Tom Arnkil ja Esa Eriksson kirjoittivat vetoomuksen, jossa he pyytävät: Älkää leimatko lapsia, nuoria tai asiakkaita huolen vyöhykkeistöllä! Huolet vaihtuvat, leimat jäävät. Yksilöinti ei ole sopivaa eikä ollenkaan tarpeen. Hyvien käytäntöjen pohtimisesta on saatu erinomaisia kokemuksia paitsi työntekijöiden kesken myös yhdessä lasten ja huoltajien kanssa. Tällaisiin tarkoituksiin edellä mainitut vyöhykkeistön kehittäjät loivat vuosia sitten. Nyt he ovat syvästi huolissaan siitä, että välinettä on alettu käyttää myös lasten luokitteluun: pienen huolen lapsi, harmaan vyöhykkeen lapsi, jne. Joissakin kunnissa jopa ohjeistetaan luokittelemaan lapsia. Opetushallituskin

joutuu täsmentämään ohjeitaan, joista oli saatu väärää käsityksiä. Jos kirjataan nimiä, syntyy rekisteri. Vyöhykkeistön irvikuvakäytöllä syntyy suorastaan laittomia rekistereitä. (Stakes 2008)

3.5 Moniammatillisuus

Sosiaali- ja terveysalalla panostetaan moniammatilliseen yhteistyöhön. Moniammatillisessa yhteistyössä eri alojen ammattilaiset keskittävät tietonsa, taitonsa, tehtäviensä ja kokemustensa jakamisella jonkin yhteisen päämäärän saavuttamiseen. Sosiaali- ja terveysalalla tapahtuneet palvelurakenteiden muutokset, kuten toimialojen yhdentyminen ja toisaalta verkostoajattelu yksilöllisessä palvelutarpeen määrittämisessä, ovat lisänneet moniammatillisia työskentelytapoja. Moniammatillisessa työskentelyssä keskeistä ovat hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot sekä avoin ilmapiiri jäsenten välillä. Lisäksi tuloksekkaan yhteistyön edellytys on yhteisymmärrys toiminnan arvoista ja samansuuntainen ihmiskäsitys.

Moniammatillisuus alkaa aina toisen ammattitaidon arvostamisesta ja omien ammattikäytäntöjen kyseenalaistamisesta. Moniammatillisen tiimin kehittäminen ja opettelu voi aluksi tuntua työntekijöistä voimia kuluttavalta. Pitkällä tähtäimellä työskentely kasvattaa kuitenkin työntekijöiden laaja-alaista osaamista ja lisää jaksamista. Moniammatillisessa tiimissä vastuuta voi jakaa ja asiakkaan tilannetta voi pohtia yhdessä muiden kanssa.

Jotta lapsi ja hänen perheensä voidaan kohdata ja heitä voidaan tukea kokonaisvaltaisesti, on lasten kanssa työskentelevien panostettava moniammatilliseen työskentelyyn (Aaltonen, Ojanen, Sivén, Vihunen, Vilén 2004, 70 – 71). Ennaltaehkäisevissä palveluissa moniammatillisuus on erittäin tärkeää. Ehkäisy on helpompaa, kun ollaan yhteistyössä monen eri tahon kanssa ja ollaan tietoisia kuka voi auttaa missäkin ongelmassa. Työntekijöiden täytyy olla sitoutuneita moniammatillisuuden onnistumiseksi. Parhaimmillaan tämä erilaisuus, jaettu asiantuntijuus toimii oppimisen voimavarana ja parantaa asiantuntijoiden innokkuutta uusia asioita kohtaan.

4 VANHEMMUUS

Vanhemmaksi kasvamisen alkaa odotusaikana ja jatkuu läpi elämän. Ensimmäisen lapsen myötä syntyy vanhemmuus mutta se on rakennettava uudelleen toisen lapsen syntyessä. Vanhemmuuteen vaikuttavat omat lapsuudenkokemukset ja mielikuvat tulevasta lapsesta. (Haapio ym. 2009, 84)

Vanhemmuus on sitoutumista kasvattajaksi. Se merkitsee huolehtimista, välittämistä ja ajan antamista. Vanhemmuuteen kuuluu myös aikuisen kyky rajoittaa, rakastaa ja helliä lasta. Siihen kuuluvat tavalliset arkiset asiat kiireettömät ateriahetket, lukuhetket ja sylissä pitämiset samoin kuin joutilaisuus ja mitään tekemättömyys. Kasvatuksessa on kysymys lapselle osoitetusta rakkaudesta, arvostuksesta ja läsnäolosta. Kasvattajan täytyy luottaa omaan vaistoonsa ja kokemukseensa. Jokainen kasvattaja tekee joskus erehdyksiä, mutta niistä myös opitaan. (Luumi 2003, 104–105.) Vanhemmuus on vastuullista aikuisuutta, ei sen tarvitse olla taakkaa ja taapertamista. Se voi olla hyväntuulista arjesta nauttimista, jossa vain ollaan yhdessä ja tehdään arkisia asioita. (Sihvola, 2006.)

Vanhemmuuden muuttumisen myötä vanhemmuuteen kohdistuu myös uudenlaisia haasteita. Perherakenteet ovat muuttuneet ja perheet moninaistuneet. Siihen ovat vaikuttaneet mm. avioitumisiän kohoaminen, avoliittojen ja avioerojen yleistyminen sekä yksilöityneet elämäntavat. Nykyään vanhemmuudelle asettavat haasteita myös sosiaalisten verkostojen murentuminen. (Rönkä & Kinnunen 2002, 5.) Sosiaalinen verkosto muodostuu henkilökohtaisista ihmissuhteista ja niitä korvaavat nykyään harrastusryhmät, internetpalstat ja lapsiperheille sosiaalista tukea antavat yhdistykset. Neuvoloilla on oma roolinsa sosiaalisten verkostojen luomisessa, kuten siellä annettava perhevalmennus pyrkii luomaan sosiaalisia verkostoja, mutta vanhemmuuteen ei voi aukottomasti valmistua etukäteen. (Haapio ym. 2009, 84, 103.)

4.1 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula vieraili Vaasassa Lapsen oikeus pyhään -seminaarissa. Hän sanoi, että lapsille tärkeät asiat vaativat aikuisen ”hoksaamista”. Aula toivookin lapsille vähemmän suorittamista ja yksinäisyyttä ja enemmän aikuisten välittämistä ja varhaista tukea vanhempien ongelmiin, koska lasten ongelmia ovat vanhempien ongelmat, joihin ei ole löydetty ajoissa ratkaisua. (Mäenpää 2009, 8.)

Osa ennaltaehkäisevää työtä on tukea lapsen ja vanhempien tai huoltajien kasvatumahdollisuuksia. Tällä tarkoitetaan laajasti ottaen kaikkia viranomaisten tai palvelun antajien toimia, joilla pyritään kehittämään lapsiperheiden ja heidän välittömän arkiympäristönsä mahdollisuuksia edistää lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä. (THL 2009)

Vanhemmuutta tuetaan neuvoloissa perhevalmennuksen yhteydessä, jossa tehdään näkyväksi tulevaa elämää lapsen hyvinvoinnin kannalta. Siellä stimuloidaan tulevia vanhempia keskustelemaan ja pohtimaan erilaisia toimintatapoja. (Haapio ym. 2009, 102.) Sosiaalinen tuki on hyvin tärkeä voimavara lapsiperheille. Luontaiset sosiaaliset verkostot ovat löystyneet (Haapio ym. 2009, 103), mutta niitä korvaamaan ovat tulleet avoimet palvelut lapsiperheille. Avoimista palveluista saa apua vanhemmuuden kiemuroihin asiantuntevan henkilökunnan ja vertaistuen voimin.

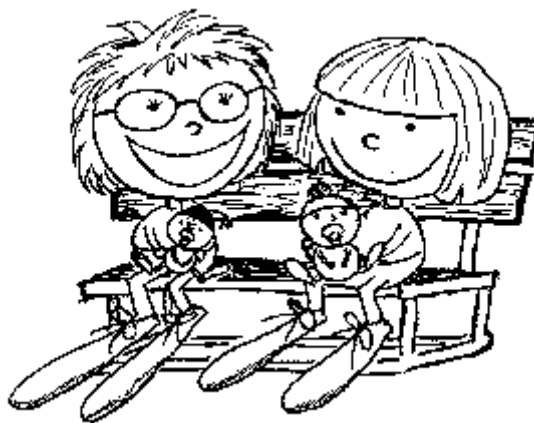
Riita Jallinoja (Vaasan kaupunki 2001b, 4) kirjoittaa, että perheen aika Suomessa on kun nainen on noin 27 - 28 vuotta ja mies pari vuotta vanhempi. Itselle annettu aika on pidentynyt noin viisi vuotta parissakymmenessä vuodessa. Vasta äidiksi tulleet tavoittelevat täydellistä äitiyttä. He elävät nyt totaalisesti ”lapsen ehdoilla”. Lapselle annetaan lähes kaikki aika eikä sitä tahdo jäädä muuhun, ei edes puolisolle. Noin vuoden sisällä nuoret äidit alkavat tuntea eristyneiksi, he kokevat vaikeaksi elää pienessä maailmassa neljän seinän sisällä. Tähän ”ongelmaan” kaupunki on perustanut äiti-lapsi toimintaa kuten avoimet päiväkodit, missä äidit tapaavat toisia vanhempia lastensa kanssa ja saavat vertaistukea ja yhteistä toimintaa useanakin päivänä viikossa.

4.2 Vertaistuki

Vertaistuellalla tarkoitetaan toisen samanlaisessa elämäntilanteessa olevan antamaa sosiaalista tukea. Vertaistuellalla on merkitys vanhemmuuden vahvistajana ja perheiden arjen selviytymiskeinojen, käytännön tuen ja elämänhallinnan edistämisessä. Vanhemmat muodostavat kuvaa siitä, millaisia isiä ja äitejä he ovat, kuultuaan toisten käsityksiä omasta vanhemmuudestaan. Vertaistuen järjestäminen on yhteiskunnalle edullinen ja vaikuttava tapa auttaa vanhempia selviytymään kasvatustehtävästä. (Haapio ym. 2009, 44 – 45.) Palvelujärjestelmät voivat luoda edellytyksiä ja edistää vertaistoiminnan muotoja antamalla vertaisryhmille tiloja käyttöön, välineitä sekä taloudellisia resursseja. Ihmiset tarvitsevat vertaistuen muotoja tuntevia, niiden kanssa työskenteleviä, kokemukselliseen asiantuntemukseen perehtyneitä julkisten palvelujärjestelmien tuottajia. Lääkärit, sosiaalityöntekijät ja palveluohjaajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita, kun kehitetään vertaistukitoimintaa. Kun maallikot ja ammattilaiset jakavat kokemuksia keskenään hyötyvät siitä molemmat tahot. (Hyväri 2005, 218.)

On tärkeää, että vanhemmat pääsevät purkamaan paineitaan jossain. Vertaisryhmässä on mahdollista ideoida ja saada vinkkejä omaan jaksamiseen. Vertaisryhmissä saatava apu tavoittaa monesti ajoissa, ja on näin tehokkaampaa kuin korjaavat tukitoimet, jotka tavoittavat vasta sitten kun ongelmat ovat jo paisuneet suuriksi. (Haapio ym. 2009, 176 – 177.)

Vertaistuen avulla vanhemmat saavat tukea toinen toisiltaan, kun he kamppailevat samanlaisten ongelmien parissa tai ovat uuden elämäntilanteen edessä. Vertaistuellalla on suuri merkitys ihmisen elämänhallinnalle ja jaksamiselle. Ihminen ei ole hoidon kohteena vaan aktiivisena toimijana. (Nettineuvo 2006.)

5 AVOIMET PALVELUT VAASASSA

Kunta järjestää avointa varhaiskasvatusta, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Tarjolla on monimuotoisia palveluja, kuten avoimia päiväkoteja, kerho- ja leikkitoimintaa sekä leikkipuisto ja perhekerhoja. Palvelujen yleisenä tavoitteena on tarjota kotona hoidettaville lapsille ja heidän vanhemmilleen sosiaalisia kontakteja, monipuolista toimintaa, joka voi sisältää musiikkia, kädentaitoja, liikuntaa ja leikin osuus toiminnassa on keskeinen.(Stakes 2006b.)

Useat järjestöt myös tarjoavat avoimia palveluja kuten leirejä, kerhoja ja kahvilatoimintaa. Palveluiden yleisenä tavoitteena on edistää kyseisen alueen lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja perusturvallisuutta. Toiminta on pääsääntöisesti muutamasta tunnista viikossa muutamaan tuntiin päivässä. Avoimissa palveluissa nimenomaan vanhemmuuden tukemiseen satsataan, niissä vanhemmat saavat vertaistukea yksinäisyyteen ja ongelmiin, joista saa puhua samassa tilanteessa olevien kanssa. Ongelmat eivät välttämättä tunnu enää ylivoimaisilta kun on saanut puhua muiden vanhempien kanssa, jotka voivat painia samojen ongelmien kanssa. Avoimet palvelut on tehty helposti lähestyttäviksi paikoiksi, jotta niihin arimmatkin uskaltavat mennä.

Vaasassa maksetaan täsmälisää. Täsmälisän tarkoituksena on vähentää päivähoidon tarvetta pienten lasten osalta, se toimii myös kannustimena vanhemmille, jotta he jäisivät kotiin hoitamaan lapsiaan. Tällöin on myös tärkeää, että avoimia palveluja on tarjolla lapsiperheille jotka ovat kotona. Vaasassa on useita avoimen palvelun paikkoja lapsiperheille, joissa heidät otetaan huomioon ja autetaan arjen ongelmissa, vanhemmat saavat vertaistukea toisilta vanhemmilta tai vanhemmat lapsineen tulevat tapaamaan muita lapsia ja aikuisia, jotka ovat samassa elämäntilanteessa. Vaasan perhekeskus-hankkeen toimesta tehtiin esite, joka tiedottaa Vaasan avoimista palveluista. Yhteinen esite auttaa perheitä löytämään lähialueensa avoimet palvelut se myös helpottaa kaikkia toimijoita tiedottamisessa ja välttää näin päällekkäisyyttä toiminnassa. Avoimien palveluiden tiedot löytyvät esitteestä ja internetistä.

5.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) on valtakunnallinen kaikille avoin järjestö, joka toimii lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyväksi. MLL työskentelee hyvän ja onnellisen lapsuuden toteuttamiseksi yhteistyössä monien eri tahojen kanssa. (Haapio ym. 2009, 47) MLL järjestää paljon erilaista ohjelmaa lapsille ja heidän vanhemmilleen, kuten perhekahvila. Perhekahvilat syntyvät vanhempien aloitteesta. Niitä tarvitaan, koska vanhemmuudesta nauttii enemmän ja arjessa jaksaa paremmin, kun voi jakaa kokemuksia eikä jää yksin arjen pulmien kanssa. Perhekahvila toimii joustavasti alueen lapsiperheiden tarpeiden mukaan. Se auttaa myös uudelle paikkakunnalle muuttaneita perheitä tutustumaan toisiin lapsiperheisiin ja kotiutumaan paikkakunnalle. Yhdistyksen toiminnan ytimenä järjestetään Vartu-toimintaa yhdessä Pohjanmaan piirin kanssa. Vartu-toiminnalla tuetaan vanhempia vauvojen ja pienten lasten hoivaa koskevista asioista ennalta ehkäisten suurempien ongelmien syntymistä. Mannerheimin lastensuojeluliiton perhekahvila toimii Vaasan keskustassa Vaasanpuistikko 15 E 44, jossa he järjestävät tapaamisia eri-ikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. (MLL 2009.)

5.2 Setlementtikeskus

Setlementtikeskus toimii eri-ikäisten ihmisten kohtaamispaikkana aamuvarhaisesta iltamyöhään. Pääasiallinen toiminta muodostuu vapaaehtoisten vetämistä ryhmistä ja harrastuspiireistä. Setlementtiyhdistykseen kuuluu avoimia ja suljettuja ryhmiä. Avoimista palveluista esim. perhekahvila toimii Setlementti Vestiksen tiloissa Gerbyssä. Äiti-lapsi ryhmiä on sijoitettu hyvin eri asuinalueille. Taimitarha käynnistyi 2003 RAY:n tuella. Työ jatkuu edelleen nuorten äitien sekä yksinhuoltajaäitien kanssa useissa vertaistukiryhmissä eri puolilla Vaasaa. Työn tavoite on tukea äitejä uudessa elämäntilanteessa ja auttaa selviytymään arjessa. Toiminnan rahoittaa jatkossa Nissin säätiö. (Setlementti 2009.)

5.3 Avoimet päiväkodit

Vaasassa toimii avoimia päiväkoteja, jotka tekevät ennaltaehkäisevää työtä lapsiperheille. Toiminnan tavoite on ammattitaitoinen kasvatusneuvonnan

antaminen ja alueen lapsiperheiden eristäytyneisyyden vähentäminen sekä perheiden välisten sosiaalisten kontaktien lisääminen. Avoimissa päiväkodeissa lauletaan, leikitään, jumpataan ja tehdään retkiä. Aikuisille on asiantuntija luentoja. Avoimia päiväkoteja on Vaasassa 4 ja 3 leikkipuistoa. Avoimet päiväkodit on sijoitettu hyvin ympäri Vaasaa, jotta kaikilta asuinalueilta, olisi helppo päästä avoimeen päiväkotiin. Alueet ovat Keskusta, Ristinummi, Huutoniemi ja Gerby. Avoimissa päiväkodeissa lapset ovat vanhempien kanssa yhdessä ja leikkipuistoon lapset jäävät ohjaajien hoitoon.

Toiminta on tarkoitettu lapsille, joita hoitaa kotona jompikumpi vanhemmista. Toiminnalla pyritään antamaan lasten vanhemmille sekä hoitajille virikkeitä kasvatustyössä.(Vaasan kaupunki 2009a.)

5.4 Neuvolat

Neuvoloiden toiminta alkoi 1940- luvulla. Neuvola järjestää tarkastuksia ja seulontatutkimuksia odottaville äideille ja tavoitteena on edistää lapsiperheiden yhteenkuuluvuutta ja vertaistukea sekä ehkäistä ongelmien syntymistä(Haapio, Koski, Koski, Paavilainen 2009, 43).

Hyvinvointineuvoloissa tuetaan perheitä ja vanhemmuutta alusta asti. Kotikäynneille terveydenhoitajan lisäksi tulee perhetyöntekijä, jopa kolme kertaa: alkuraskaudessa, lapsen ollessa 4kk ja 1,5v. Hyvinvointineuvolan tarkoituksen on puuttua asioihin ajoissa. Hyvinvointineuvolan on laskettu poikivan tuottoa 3-5 vuoden päästä, kun lapsiperheet eivät sen ansiosta tarvitse ongelmiinsa yhtä paljon apua kuin tällä hetkellä. (Suomalainen 2009, 44 - 45.) Vaasassa neuvolat järjestävät vain ensisynnyttäjille perhevalmennusta, joka tapahtuu luento muotoisesti n. 4krt ennen synnyttämistä. Tämä on ollut kritiikin kohteena, koska toisen lapsen synnyttyä vanhemmat ovat taas uuden tilanteen edessä ja vanhemmuuden tukemiselle olisi tarvetta. Neuvola kokoaa ryhmät lapsen synnyttyä ja tapaamisia järjestetään n. 5krt ja tavoitteena on, että ryhmä jatkaisi tapaamisia itseohjautuvasti.

Lastenneuvolat auttavat kasvatustyössä vanhempia ja osaavat neuvoa, mistä

löytyy apua jos huomaavat lasten tarvitsevan erityistä tukea. Lastenneuvolan tavoitteena on lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun ja kehityksen seuranta ja tukeminen sekä terveen kehityksen esteiden tunnistaminen ja poistaminen. Lastenneuvola pyrkii edistämään koko perheen hyvinvointia ja tukemaan perhettä omaksumaan terveellisiä elämäntapoja. Keskusteluissa pyritään auttamaan vanhempia löytämään keinoja ratkaista perheen ongelmia ja luottamaan omiin kykyihinsä kasvattajina. Vaasa kaksikielisenä kaupunkina tarjoaa neuvola palveluja myös ruotsinkielellä. (Vaasan kaupunki 2009b.)

5.5 Seurakunta

Seurakunnat huolehtivat lapsiperheiden tarpeista järjestämällä muun muassa perhekahviloita ja kerhotoimintaa (Haapio, Koski, Koski, Paavilainen 2009, 48). Vaasan suomalainen seurakunta tekee työtä perheiden parissa. Perheasiain neuvottelukeskus tarjoaa myös ennaltaehkäisevää työtä perhe- ja kasvatusasioihin liittyen. Käynnit ovat ilmaisia ja luottamuksellisia. Lapsille on päiväkerhoja ja musiikkikoulua. Kerhot ovat lastenohjaajien vetämiä. Päiväkerhojen lisäksi seurakunta järjestää erilaisia perhekerhoja lapsille ja aikuisille. Näiden tehtävinä ovat mm. vanhemmuuden, kristillisen kasvatuksen sekä lapsiperheiden seurakuntayhteyden tukeminen. (Vaasan suomalainen seurakunta 2009.) Vaasan ruotsalainen seurakunta tarjoaa ruotsinkielisille perheille ja lapsille kerhoja, joissa lapset oppivat arvostamaan ja välittämään muista. Uutuutena syksyllä 2009 on alkanut vauva-kahvila alle vuoden ikäisten lasten vanhemmille, tapaamisissa saa keskustella ajankohtaisista aiheista sekä tavata esimerkiksi terveydenhoitajan. (Vasa svenska församling 2009.)

6 PERHEKESKUS-HANKE

Perhekeskus malli on lähtöisin pikkukaupungista Leksandista Ruotsista, jossa neuvoloista oli lähdetty 1990-luvun loppupuolella tekemään perhekeskuksia. Ensimmäistä lastaan odottavat vanhemmat oli koottu ryhmiin, joissa vertaistuki ja moniammatillinen osaaminen yhdistyivät. Isät oli erityisesti otettu huomioon.(Pietilä-Hella & Viinikka 2006, 5.) Perhekeskus mallia kutsutaan yleisesti Leksandin malliksi, jonka Thomas Johansson ja Ingegerd Jons loivat vuonna 1996, se kehitettiin jatkuvaan vanhemmuuden tukemiseen. Perhekeskus perustettiin, koska huomattiin, että moni pariskunta erosi lapsen ensimmäisen vuoden aikana. Leksandin mallissa kehitettiin moniammatillisuutta, joka ylti yli ammattirajojen. Ryhmät kokoontuivat sekä ennen synnytystä että synnytyksen jälkeen ja tapaamisiin osallistui kätilö, perheterapeutti, kuluttajaneuvoja ja monia muita. Leksandin malli on tehnyt suuren läpimurron mutta mallia voi soveltaa muissa perhekeskuksissa.(Dalarnas Tidningar 2008.)

Valtakunnallisesti Suomessa perhekeskusten aikaan saamista on tuettu edistämällä perhelähtöistä toimintatapaa peruspalveluissa, peruspalveluiden verkostoitumista, kunnan palvelujen, seurakunnan ja järjestöjen kumppanuutta sekä perheiden osallisuutta ja keskinäistä vertaistukea. Perhekeskushankkeeseen kuuluvia kuntahankkeita oli kaikkiaan yhteensä 30. Hankkeet ovat tulleet kehittämistyöhön vuosina 2005, 2006 ja 2007.(STM 2008b, 12 - 13.) Perhekeskustoiminta nähdään ennaltaehkäisevänä, perheiden hyvinvointia edistävänä lapsiperhetyönä. Lähtökohtana ovat lapsen ja perheiden tarpeet. Perhekeskusajattelu perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen ihmisestä ja hänen elämästään psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena kokonaisuutena. Perheiden omaa asiantuntemusta ja osallistumista toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin pidetään tärkeänä.

Työntekijäverkostojen toimintaa ja yhteistyötä halutaan selkiyttää ja parantaa yli tulosyksiköiden ja hallintokuntien rajojen. Vanhemmille halutaan tarjota eri ammattiryhmien asiantuntemusta. Tiedot, taidot, kokemukset ja verkostot halutaan koota yhteen vahvistamaan perheiden selviytymistä arjessa.

Kunkin kaupunginosan tai asuinalueen erityispiirteet otetaan huomioon perhekeskustoiminnan suunnittelussa. Asuinalueilla perheiden parissa toimivat, ns. kolmannen sektorin järjestöt, ja muut sidosryhmät mm. seurakunnat, Mannerheimin Lastensuojeluliitto jne., nähdään tärkeinä yhteistyökumppaneina. (Pietilä-Hella & Viinikka 2006, 11.)

6.1 Perhepoliittinen ohjelma

Vaasan lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma linjaa yleistä ennaltaehkäisevää työtä, mikä koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia ja heidän perheitään. Ohjelman tarkoituksena on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia nostamalla lasten ja nuorten näkökulma esiin suunnittelussa, päätöksenteossa ja toiminnassa, vahvistamalla vanhemmuutta lapsen ensisijaisena kasvattajana.

Haasteiden pohjalta on määritelty tavoitteita ja tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Toteuttaminen edellyttää sektorirajat ylittävää, moniammatillista yhteistyötä ja verkostomaista toimintaa sekä välittämistä.

Ohjelma pohjautuu YK:n oikeuksien sopimuksenmukaisesti lapsen oikeuteen osallistua, saada suojelua sekä oikeuteen yhteiskunnan voimavaroista. Vaasassa aloitteen ohjelman laatimisesta teki Mannerheimin lastensuojeluliiton Vaasan yhdistys ry vuonna 1999. Kaupungin valtuusto päätti 7.2.2000 ohjelman laatimisesta sekä toimikunnan ja työryhmän asettamisesta. (Vaasan kaupunki 2001b, 4-5) Perhepoliittinen ohjelma on ollut lähtökohtana Vaasan perhekeskushankkeelle.

6.2 Perhekeskus-hanke Vaasassa

Perhekeskus-hanke on alkanut Vaasassa 2 vuotta sitten 1.9.2007 ja loppui 31.10.09. Perhekeskus jatkaa toimintaansa siitä eteenpäin sosiaali- ja terveystieteiden hallinnoimana toimintona. Hankkeessa on kehitelty varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevän työn menetelmiä lähinnä erilaisia vanhemmuuden ja kasvatusta tukevia vertaisryhmiä vetäen. Hankkeessa koottiin alueille perhetukikeskukseksi lähelle asiakasta osaamista, asiantuntemusta ja tukea, joita perheet/asiakkaat voivat käyttää oman elämäntilanteensa

pulmatilanteiden selvittämisessä joustavasti. Hankkeelle nimettiin ohjausryhmä, johon kuului yhteistyökumppanien edustajat ja projektiryhmä, joka toimi projektikoordinaattorin tukena ja ohjaa hänen työtä. Perhekeskus-hanke verkostoitui hankkeen aikana alueen muiden lapsi- ja perhetyötä kehittävien hankkeiden kanssa sekä teki yhteistyötä kokemusten ja hyvien käytäntöjen levittämiseksi. Perhekeskus-hanke keskittyy nimenomaan ennaltaehkäisevään työhön ja kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen.

Hankkeen tausta

Vaasan kaupungin valtuusto käsitteli 16.1.2006 valtuustoaloitetta perhekeskuksen perustamisesta. Valtuusto merkitsi tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen (22.11.2005, 139 §), jossa todettiin ryhdyttävän toimenpiteisiin perhekeskus-hankkeen valmistelemiseksi. Vaasan kaupunki valmistelee uutta strategiaa vuoteen 2020 ja on suunnittelemassa yhdeksi painopistealueekseen varhaisen puuttumisen ja tukemisen menetelmien kehittämisen eri palveluissaan. Varhaisella puuttumisella ja tuella pystytään ennaltaehkäisemään muiden palvelujen tarvetta. Kaupungin eri sektoreiden palvelujen ja järjestöjen on verkostoiduttava suunnitelmallisemmin varhaisen puuttumisen ja tukemisen tehostamiseksi. Tätä tuetaan yhteistoiminnan kehittämisellä kolmannen sektorin kanssa ja yhteistyön kehittäminen on myös valittu painopistealueeksi. Hankkeen rahoittaa Sosiaali- ja Terveysministeriö Vaasan kaupungin kanssa.

Visio ja tavoitteet

Vaasan perhekeskus-hankkeen tavoitteena oli luoda pysyvä perhepalveluverkosto yhdessä perheiden, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, koulun, nuoriso- ja vapaa-ajan, sosiaalityön, seurakunnan ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

Tarkoituksena oli kehittää moniammatillinen yhteistyöverkosto ja toimintamalli perheiden tukemiseksi. Hankkeella oli tavoitteena tarjota lapsiperheille tukea 0-18 ikävuoteen saakka lasten kasvatuksessa ja parisuhteen hoidossa ja lisätä perheiden hyvinvointia.

Vaasan perhekeskus-hankkeella ei ole tavoitteena järjestää yhtä fyysistä tilaa, joka toimisi perhekeskus nimellä. Tarkoitus oli saada verkostomalli toimimaan hankkeen aikana aloitetuissa ryhmissä kuten Gerbyn avoimessa päiväkodissa ja Mäkikaivontien kerhohuoneella. Tavoitteena oli välttää korjaavaa työtä ennaltaehkäisevästi satsaamalla vertaisryhmätoimintaan.

Yhteistyö ja kumppanuus

Perhekeskustoiminnan kulmakivenä oli eri toimijoiden välinen kumppanuus ja yhteistyö. Kumppanuuteen vaaditaan aitoa sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja yhdessä tekemiseen. Kumppanuussopimuksilla määritellään kunkin toimijan sitoutuminen hankkeeseen. Vaasan kaupunki allekirjoitti kumppanuussopimukset Vaasan Setlementtiyhdistyksen, Vaasan ensi- ja turvakodin, MLL Pohjanmaan piirin ja Vaasan seurakuntayhtymän kanssa. Tiivistä yhteistyötä myös Folkhälsanin kanssa ilman sopimusta.

Yhteistyön muotoja eri toimijoiden kanssa

Aiemmista projekteista käyttöön otetut hyvien käytäntöjen juurruttamista varhaisessa tukemisessa painotetaan, perhevalmennuksen kehittäminen, aluetapahtumat ja varhaisnuorten kerhot. Isä-toimintaa kehitetään ja haasteeksi isä-lapsi-ryhmän vetäjälle Mika Lindenille koitui saada isät paikalle, mutta paikalle päästyään olivat innokkaina puhumassa ja jakamassa kokemuksia. Lindenin mielestä tiedottaminen toiminnasta saisi isät jatkossakin käymään isä-ryhmissä. Linden painotti, että täytyy korostaa isä-ryhmissä yhdessä olemisen tärkeyttä eikä tarkoitus ole luentojen vetäminen. Monikkoryhmät otettiin myös ilolla vastaan. Ryhmään kuuluvat kaksosten tai kolmosten perheet. (Perhekeskus-hankkeen loppuseminaari 19.10.2009.)

7 PILOTTIKOHDE

Gerbyn avoin päiväkotiki Gerbyn leikkipuistoon valittiin sijaintinsa ja tilojensa vuoksi yhdeksi perhekeskuksen pilottialueeksi. Toinen pilotti alue on Hietalahden Mäkikaivontieellä, joka on tarkoitettu enemmän nuorille ja vanhemmille ja siellä toiminta on suljetuissa ryhmissä. Gerby valittiin alueeksi, koska asukkaita on paljon. Gerbyssä asuu paljon lapsiperheitä ja alueelle rakennetaan jatkuvasti lisää, joten on odotettavissa lapsiperheitä, jotka tarvitsevat avointa varhaiskasvatustoimintaa. Gerbyssä oli jo vakiintunut kunnan ja kolmannen sektorin työryhmä, jotka tapaavat n. 3 krt/vuosi. Paikka on käytännöllisesti leikkipuiston kanssa yhteisissä tiloissa ja myös päiväkotiki on samassa pihapiirissä. Pilottialueet ovat hyvin erilaisia keskenään. Hietalahden Mäkikaivontie valittiin, koska hankkeen alkaessa alueella ei ollut yhteistyöryhmiä ja alueella halutaan kehittää yhteisöllisyyttä. Erityispiirteitä alueella ovat isot lapsiperheet, paljon vuokra-asuntoja, monikulttuurisuus ja alueella ei ole lähipalveluja. Mäkikaivolla perustettiin kerho 9 – 12 – vuotiaille, joka hiipui vähäisen osanottaja määrän vuoksi. 11 – 16 – vuotiaille perustettiin cosplay kerho, jonka perustaminen lähti asukkaista itsestään, lapset otettiin huomioon ja kysyttiin suoraan heiltä, mitä he haluavat. Kerho jatkuu edelleen. Aluetapahtumat kokoavat asukkaita yhteen ja he olivat aktiivisesti järjestämässä tapahtumia. Hankkeen loputtua tavoitteeksi jää vakiinnuttaa ryhmiä Mäkikaivolla. (Perhekeskus-hankkeen loppuseminaari 19.10.2009.)

7.1 Gerbyn avoin päiväkotiki

Gerbyn avoin päiväkotiki perustettiin perhekeskus-hankkeessa ensin kokeiluna, eli haluttiin nähdä onko avoimella toiminnalla tarvetta Setlementti vestiksen ja seurakunnan toimintojen lisäksi. Avoin päiväkotiki perustettiin 3.3.2008. Toiminnan suunnittelussa otettiin huomioon se, mitä muita palveluja alueella on ja milloin. Haluttiin, että ajoissa ei tule päällekkäisyyksiä muiden toimijoiden kesken. Gerbyn avoin päiväkotiki on toiminnassa vain yhtenä päivänä viikossa, koska leikkipuiston ajoista, jonne vanhemmat voivat jättää lapsensa hoitoon, ei voi karsia enempää pois. Avoin päiväkotiki on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille, yhdessä heidän vanhempiansa kanssa.

Moniammatillisuus on hyvin toiminnassa Gerbyn avoimessa päiväkodissa. Avoin päiväkotitehtävä tekee tiivistä yhteistyötä alueen neuvolan kanssa, joka järjestää perhevalmennusta avoimen päiväkodin tiloissa. Tarkoitus on, että vanhemmat tulevat tutuiksi paikan kanssa ja ehkä myöhemmin alkavat käymään avoimessa päiväkodissa. Avoimessa päiväkodissa on järjestetty isäryhmä, joka on osa neuvolan perhevalmennusta. Hankkeeseen oli tällöin palkattu isätyöntekijä, joka veti nämä ryhmät. Ryhmä oli suomenkielinen. Hankkeessa on järjestetty myös ruotsinkielisiä ryhmiä, mutta ne eivät ole olleet Gerbyn alueella vaan Kirkkopuistikon lastenneuvolassa. Vasa Arbis on järjestänyt avoimessa päiväkodissa yhteistyössä perhekeskus-hankkeen kanssa Gerbyn alueen ruotsinkielisille lapsiperheille "Babyträff" vanhempainkurssin. Avoimessa päiväkodissa on järjestetty myös Folkhälsanin kanssa ruotsinkielinen vanhempainryhmä "Föräldraskapet främst". Avoin päiväkotitehtävä tekee yhteistyötä alueen neuvolan ja Mannerheimin lastensuojeluliiton sekä Vaasan seurakunnan Gerbyn yksikön kanssa. Kuukausittain terveydenhoitajat tulevat pitämään luentoja avoimeen.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Monen mutkan kautta päädyttiin tekemään tutkimusta perhekeskus-hankkeen perustamaan avoimeen päiväkotiin. Hanke löydettiin niin myöhäisessä vaiheessa, että pidempää tutkimusprosessia ei voinut enää ajatella. Hanke oli jo loppusuoralla kun hankkeen projektikoordinaattoriin oltiin yhteydessä ja saatiin ehdotus tehdä mielipidekysely Gerbyn avoimeen päiväkotiin sen kehittämisestä. Avoimessa päiväkodissa yhteistyö alkoi projektityöntekijän/leikinohjaajaan kanssa.

Lähes kaikessa ennaltaehkäisevässä työssä vertaistuellalla on vahvistava voima vanhemmuuden aallokossa. Tutkimuksessa haluttiin saada Gerbyn avoimen päiväkodin kävijöiltä vastauksia mielipidekyselyn muodossa, ovatko he kokeneet saavansa vertaistuellalla vahvistumista vanhemmuuteen. Keskusteluissa projektikoordinaattorin ja projektityöntekijän kanssa olivat he mielissään mielipidekyselyn tekemisestä Gerbyn avoimen päiväkodin kehittämistä ajatellen. Gerbyn avoimen tulevaisuuden kannalta pyrittiin saamaan vastauksen kuinka hyvin avoimen toiminta vastaa vanhempien tarpeita.

Tutkimus toteutettiin sekä kvantitatiivisesti että kvalitatiivisesti Survey-tutkimuksena. Kvantitatiivisesti selvitettiin monivalinta kysymyksillä Gerbyn avoimen päiväkodin kehitystyötä ja kvalitatiivinen tutkimus oli lähtökohtana, koska tietoa ei kerätty määrällisesti eikä prosenttilukuja vastauksien antajista, vaan haluttiin saada selville onko vertaistuellalla merkitystä vanhemmille. Kysely on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Aineistoa kerättiin standardoidusti, eli kaikilta henkilöiltä asiaa kysyttiin samalla tavalla ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen perusjoukosta (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2004, 182)

Tutkimuksen pääkysymykset ovat:

1. Mikä merkitys vertaistuellalla on vanhemmuudelle?
2. Kuinka hyvin Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta vastaa vanhempien tarpeita?

8.1 Tutkimuksen aiheen valinta

Aiheen valitseminen oli vaikeaa, koska oli monta asiaa mitä haluttiin tietää mutta yksin tehtyä opinnäytetyötä ei haluttu paisuvan toteuttamiskelvottomaksi. Kaikki vanhemmuuteen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukemiseen liittyvät asiat ovat suuria kokonaisuuksia ja siksi aihe oli hankala hahmottaa. Yhteyden pidossa perhekeskus-hankkeen projektikoordinaattoriin ja hänen kautta Gerbyn avoimen päiväkodin projektityöntekijään saatiin apua ongelmaan. Heille oli hyödyllistä saada avoimen päiväkodin kehityksen kannalta mielipiteitä toiminnasta kävijöiltä. Pohdinnoissa lähti idea aiheeseen, mikä on vertaistuen merkitys vanhemmuudelle. Näin saatiin molempiin kysymyksiin vastauksia tekemällä Gerbyn avoimeen päiväkotiin mielipidekysely. Vanhemmuuden vahvistuminen vertaistuellalla pidetään merkittävänä tekijänä ennaltaehkäisevässä työssä. Vertaistuki on avoimissa paikoissa ykkösenä toiminnassa ja uusia ryhmiä ja jäseniä tulee lisää koko ajan. Haluttiin tietää onko vanhemmille vertaistuellalla merkitystä oman vanhemmuuden vahvistumisessa.

8.2 Tutkimusjoukon kuvaus

Kyselylomakkeet vietiin Gerbyn avoimeen päiväkotiin. Tutkimukseen vastauksia antaneet ovat pienten lasten vanhempia, jotka hoitavat lastaan kotona. He käyvät lastensa kanssa Gerbyn avoimessa päiväkodissa.

8.3 Tutkimusmenetelmä ja toteutus

Kyselylomakkeet vietiin paikan päälle 20.10.2009 ja haettiin vastaukset 02.11.09. Näiden viikkojen molempina perjantaina avoimessa päiväkodissa oli luentoja, joten oletettiin, että kävijämäärä olisi suurin ja saataisiin nopeasti vastaukset purettaviksi. Vastaajat täyttivät lomakkeet paikan päällä, joten palautus päivämäärää ei tarvinnut merkitä. Tutkimus toteutettiin mielipidekyselynä avoimilla ja monivalintakysymyksillä. Tutkimuksessa oli kyse otoksesta, koska se tehtiin yhteen avoimeen päiväkotiin, jossa kävijät antoivat vapaaehtoisesti vastauksensa. Eikä vastausten määrään pystytty vaikuttamaan, koska kävijämäärät vaihtelevat. Avoin päiväkoti on vain yhtenä päivänä viikosta auki muutaman

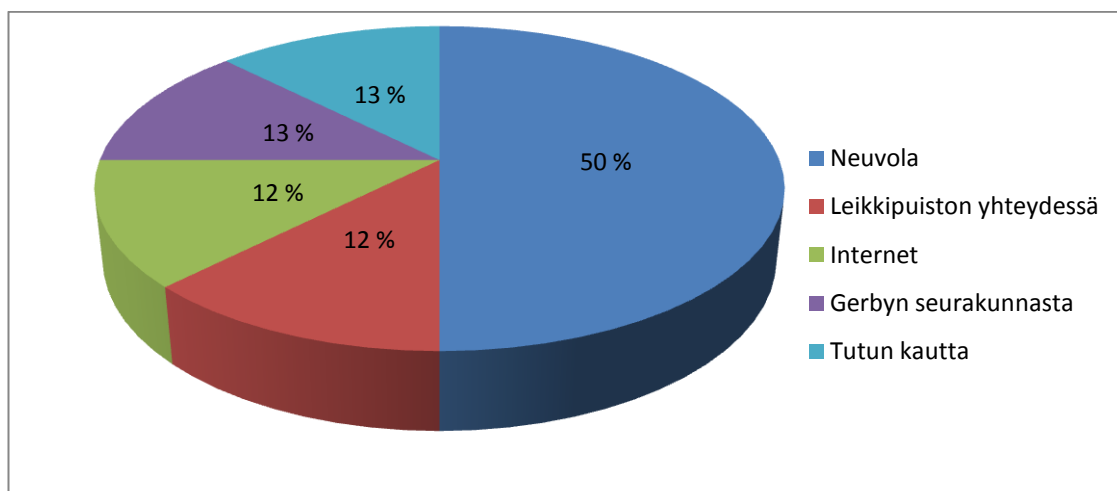
tunnin. Moni valinta kysymyksiin päädyttiin, koska ei haluttu viedä vastaajien koko avoimessa olo aikaa haastatteluilla. Kysymykset pyrittiin jäsentämään niin, että kaikki ymmärtävät ne samalla tavalla.

9 TUTKIMUSTULOKSET

1. Vastaajan sukupuoli

Kyselylomakkeisiin vastanneita oli 8 ja kaikki olivat naisia.

2. Mistä sait tiedon Gerbyn avoimesta päiväkodista?

Kuvio 1. Mistä on saanut tiedon avoimesta päiväkodista?

Puolet vastanneiden ryhmästä oli saanut neuvolasta tiedon Gerbyn avoimesta päiväkodista.

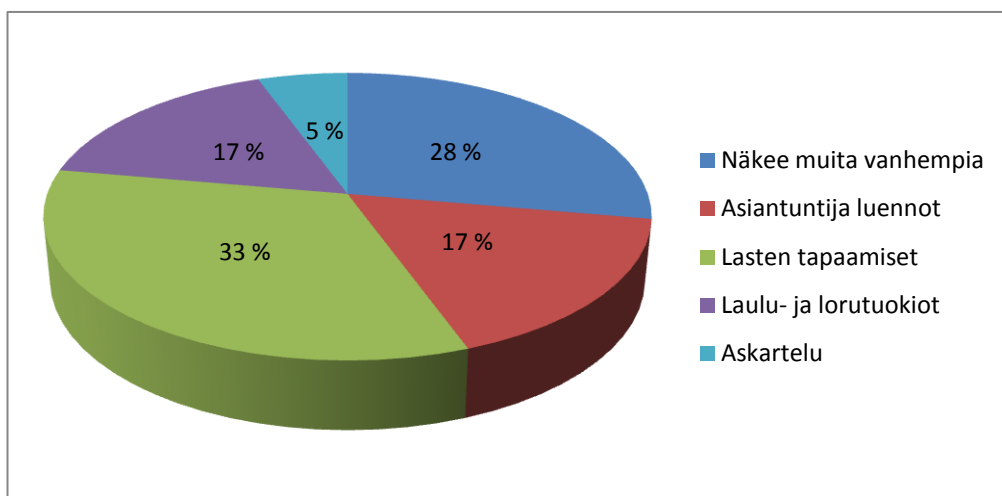
3. Onko Gerbyn avoimeen päiväkotiin helppo tulla?

Kaikkien vastanneiden mielestä päiväkotiin oli helppo tulla, vain yksi mainitsi vähäisen parkkipaikkojen määrän puutteena.

4. Kuinka usein käyt Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

Viikoittain kävijöitä oli yli puolet vastanneista. 2krt/kk:ssa kävi kaksi vastaajaa ja yksi vastaajista kävi 1krt/kk:ssa.

5. Mitkä ovat tärkeimmät syyt Gerbyn avoimen päiväkodin käyttöön?

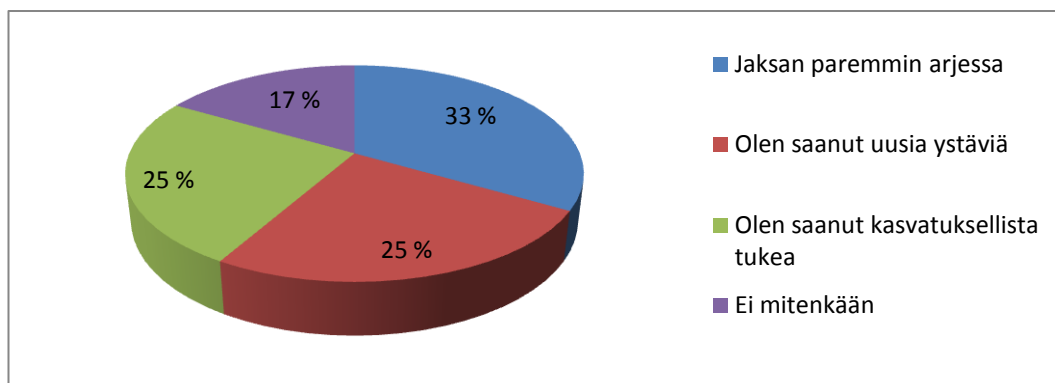
Kuvio 2. Mitkä ovat tärkeimmät syyt avoimen päiväkodin käyttöön?

Vastaajat pitivät tärkeimpinä lasten tapaamisia avoimen päiväkodin käytössään ja muiden vanhempien näkemistä. Myös asiantuntija luennot koettiin tärkeäksi sekä lasten laulu- ja lorutuokiot.

6. Oletko saanut tukea lapsen kasvatuksessa Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

Vastaajista puolet oli saanut tukea lapsen kasvatukseen asiantuntijaluennoista. Vertaistukea vastaajat olivat saaneet lasten valvomisiin ja tukea tietoon, että muillakin on samoja vaiheita lasten kanssa. Keskustelut muiden vanhempien kanssa kasvatuksen ajankohtaisista asioista ja muilta vanhemmilta saadut hyvät ”kikat” koettiin tukea antaviksi kasvatuksessa.

7. Miten Gerbyn avoin päiväkotitoiminta on vaikuttanut vanhemmuuteesi?

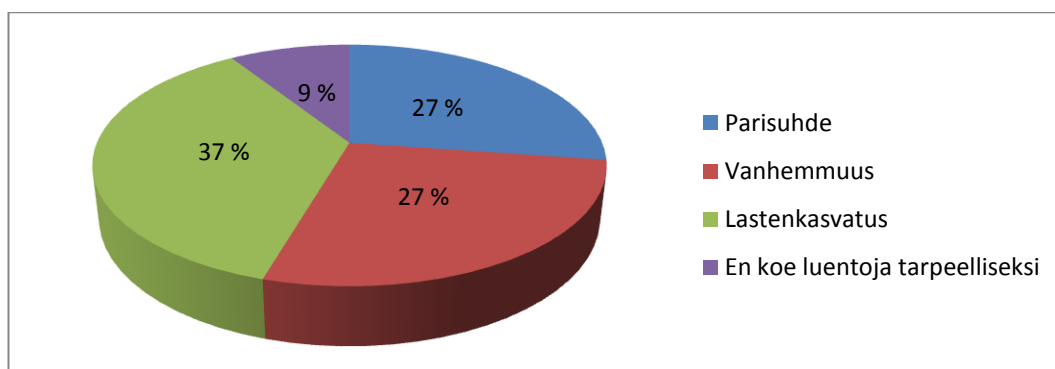
Kuvio 3. Miten avoin päiväkotitoiminta on vaikuttanut vanhemmuuteesi?

Gerbyn avoin päiväkotitoiminta on vaikuttanut vanhemmuuteen puolella vastaajista niin, että he kokivat jaksavansa paremmin arjessa. Useimmat olivat myös saaneet uusia ystäviä ja kasvatuksellista tukea. Vain kaksi ei kokenut avoimen päiväkodin vaikuttaneen vanhemmuuteen.

8. Onko Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta mielestäsi riittävän monipuolista?

Viisi vastaajista oli sitä mieltä, että avoimen päiväkodin toiminta on riittävää. Lisätoiveita toimintaan olivat ohjattua leikkiä, ulkoilutoimintaa ja hemmottelu hetkiä.

9. Mitä luentoja toivoisit Gerbyn avoimeen päiväkotitoimintaan?

Kuvio 4. Mitä luentoja toivoisit avoimeen päiväkotitoimintaan?

Vastaajista suurin osa toivoi lastenkasvatukseen liittyviä luentoja kuten saker som är aktuella i olika åldrar, olika teman inom barnuppfostran ja apua uhmaikäisen lapsen kasvatukseen. Parisuhde ja vanhemmuus olivat tärkeitä aiheita. Vain yksi vastanneista ei kokenut luentoja tarpeelliseksi.

10. Mitkä asiat ovat onnistuneet Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

Onnistuneista asioista Gerbyn avoimessa vastaajat saivat ruksia niin monta kohtaa kuin kokivat asioiden onnistuneen. Kaikkien mielestä henkilökunta tulee hyvin tervehtimään ja ilmapiiri on rento, seitsemän vastaajaa kokivat, että lapset otetaan huomioon toiminnassa. Asioista tiedottaminen oli onnistunut kolmen mielestä ja kaksi tunti, että vaikeista asioista oli helppo puhua Gerbyn avoimessa päiväkodissa. Myös kaksikielisyys huomioitiin plussana.

11. Mitä muuta haluaisit sanoa? (tila, ilmapiiri, henkilökunta, ohjelma, asiantuntijat)

Vastaajista viisi vastasi viimeiseen kysymykseen. Leikinhjaajaa keuhuttiin ihanaksi ja aktiiviseksi, muun henkilökunnan toivottiin olevan aktiivisempia.

Laulu- ja lorutuokiot ovat kivoja. Ilmapiiri on todella mukava, on helppo tulla. Lapsi tykkää leikkiä ja on saanut ystäviä. Joskus tila käy ahtaaksi ja lattia on todella kylmä.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Saatujen vastausten perusteella saadaan käsitys siitä, onko vertaistuellla merkitystä vanhemmille ja, onko Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta vastannut vanhempien tarpeita.

Tutkimuksen mukaan aktiivisista kävijöistä avoimessa päiväkodissa kaikki olivat naisia. Tämä johtuu siitä, että yleensä äidit jäävät kotiin hoitamaan lapsia vanhempainvapaan jälkeen.

Kyselylomakkeisiin vastasi vain 8 äitiä mutta tämäkin pieni otanta kertoo, miten tärkeänä vertaistukea pidettiin vanhempien keskuudessa. Muiden vanhempien näkeminen yksistään oli jo tärkeimpiä syitä avoimen päiväkodin käyttöön. Jo se, että sai vaihtaa muutaman sanan aikuisten kesken, jotka ovat samassa elämän tilanteessa tuo päivään vaihtelua. Muiden vanhempien neuvot ja mielipiteiden vaihtamiset ovat vertaistukea antavia. Puolet vastaajista koki, että jaksavat paremmin arjessa kun ovat käyttäneet Gerbyn avointa päiväkotia ja myös uusien ystävien saaminen avoimen päiväkodin kautta tuovat elämään positiivisuutta.

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta on riittävää. Yksittäisiin vastauksiin toivottiin ulkoilutoimintaa ja ohjattua leikkiä. Asiantuntijaluentoja on avoimessa päiväkodissa mutta lisää luentoja lastenkasvatuksesta toivoivat puolet vastaajista. Aina on hyvä saada lisätietoa, vaikka sitä olisi jo ennestään paljon. Vanhemmuudesta ja parisuhteesta toivottiin myös lisäluentoja. Kaikki nämä ovat ajankohtaisia asioita, joista saa uusia näkökulmia omaan perhe-elämään ja sitä kautta jaksamiseen.

Osa vastaajista vastasi viimeiseen kysymykseen. Siinä sai vapaasti ilmaista mielipiteensä avoimesta päiväkodista, lähes kaikissa vastauksissa oli positiivinen sävy. Ilmapiiriä keuhuttiin, loru- ja laulutuokiot olivat pidettyjä. Tilojen pienenudesta ja lämmössä oli hieman moitittavaa.

Saatujen vastausten perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat ovat tyytyväisiä avoimen päiväkodin toimintaan ja merkitsevät lapsiperheille aikuiskontakteja ja vertaistuesta on saatu voimia arkeen, auttaen näin ennaltaehkäisemään masennusta

ja väsymystä. Vanhempien muutos toiveet avoimeen päiväkotiin olivat niin konkreettisia, että ne voidaan varmasti toteuttaa. Toivottavasti tuloksista on hyötyä avoimelle päiväkodille.

Vertailevaa tutkimusta voisi tehdä kaikkien avoimien päiväkotien välillä ja etsiä niistä parhaiten toimivat asiat. Hyvä tutkimus kohde olisi myös juuri käynnistynyt Perhekaste-hanke, joka on osa valtakunnallista Kaste-ohjelmaa. Pohjanmaalla uudistetaan erityisesti lasten, nuorten ja perheiden peruspalveluita. Siinä olisi paljon tutkimuskohteita ennaltaehkäisevän hankkeen kannattavuudesta.

Yllä mainittu Kaste-ohjelma on Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma vuosille 2008 - 2011. Sen päätavoitteena on lisätä osallisuutta ja vähentää syrjäytymistä, parantaa palveluiden laatua, saatavuutta ja kaventaa alueellisia eroja. Tavoitteisiin pyritään ehkäisemällä ongelmia ennalta ja puuttumalla niihin mahdollisimman varhain, luomalla sosiaali- ja terveydenhuollon ehyet palvelukokonaisuudet. (STM 2009b.)

11 POHDINTA

Sain itse tutustua avoimiin palveluihin oman lapsen kanssa sekä työharjoittelussani. Silloin vasta kiinnostuin ennaltaehkäisevästä työstä, josta niin paljon puhutaan. Avoimia päiväkoteja on ollut Vaasassa 25 vuoden ajan, ja ne on koettu hyvin tärkeiksi lapsiperheiden kannalta. Ne saavat arjen tuntumaan mielekkäältä ja tuovat erilaista sisältöä arkeen. Nyt kunnassa pyritään säästämään jokaisella hallinnon alalla, mutta avoimet palvelut eivät varmasti ole ne joista säästöä syntyisi, vaikka niitä lakkautettaisiin. Avoimissa päiväkodeissa käy noin 200 lasta ja, jos toiminta lopetettaisiin, olisi edessä taas uusi ongelma. Osa vanhemmista veisi lapsia päiväkoteihin ja jouduttaisiin perustamaan uusi päiväkotitoiminta ja palkata lisää työntekijöitä. Oli hienoa olla auttamassa avoimen päiväkodin puolesta ”puhujana” opinnäytetyön mielipidekyselyn muodossa. Todeten, että avoin palvelu koetaan tärkeäksi. Isä-lapsi ryhmät ovat vielä lastenkengissä mutta saavat sitkeällä tiedottamisella ja puhumisella myös huomiota, isien roolia vahvistetaan, ja kävijämäärät lisääntyvät tulevaisuudessa kun isät ottavat enemmän isyyssloimia ja isäkuukausia tai jäävät vanhempainvapaalle.

Ennaltaehkäisevä työ on saanut varman jalansijan kunnissa. Tällä hetkellä perhekeskus- hanke on taustalla Pohjanmaan perhekasteen osahankkeeseen, joka jatkaa projektimuotoisesti varhaista tukemista peruspalveluissa ja lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämistä. Ehkäisevä työ on tärkeää mutta sen toimivuutta on haasteellista arvioida lyhyessä ajassa, kehitystä tapahtuu pitkällä aikavälillä. Perhekeskus- hankkeen aikanakin aloitetut ryhmät tuovat tulosta vasta vuosien päästä mutta ovat lopulta kannattavaa toimintaa. Perhekeskus-hankkeessa Vaasassa käytettiin verkostomallia mutta mielestäni toiminnot saman katon alla olisi syytä kokeilla. Tässä mallissa keskeiset lapsiperhepalvelut sijaitsevat samassa toimitilassa, näin moniammatillisuus toimisi vielä saumattomammin. Avoimissa palveluissa vertaistuen tärkeyttä ei voi enempää korostaa, vanhemmuutta voimme vahvistaa vertaistuellla ja saada moniammatillisuudesta monet hyödyt. Toivottavasti tämänkin tutkimuksen tulokset huomioidaan Gerbyn avoimen päiväkodin jatkosta keskustellessa.

LÄHTEET

Aaltonen Marjo, Ojanen Tuija, Sivén Tuula, Vihunen Riitta, Vilen Marika 2004. Lapsen aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Dalarnas Tidningar 2008. Leksansmodellen. Päivitetty 2.2.2008. [Viitattu 10.12.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://www.dt.se/nyheter/borlange/article275804.ece>](http://www.muodossa.com/URL:http://www.dt.se/nyheter/borlange/article275804.ece).

Haapio Sari, Koski Kirsti, Koski Pirjo, Paavilainen Riitta 2009. Perhevalmennus. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Helsingin Sanomat 2008. ”Suomessa on siirrytty huolenpidosta lasten kontrolliin” (Viitattu 6.6.2009). Saatava [www-muodossa: <URL: http://www.hs.fi/keskustelu/&%2334%3BSuomessa+on+siirrytty+huolenpidosta+lasten+kontrolliin&%2334%3B/thread.jspa?threadID=156871&tstart=0>](http://www.muodossa.com/URL:http://www.hs.fi/keskustelu/&%2334%3BSuomessa+on+siirrytty+huolenpidosta+lasten+kontrolliin&%2334%3B/thread.jspa?threadID=156871&tstart=0).

Hirsijärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula 2004. Tutki ja Kirjoita. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Hyväri Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa: Vapaaehtoistoiminta. Nylund Marianne ja Yeung Anne Birgitta (toim.), 218. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Jurkka Johanna 2009. Palokunta tyyli ei sovi sosiaalityöhön. Pohjalainen 2.4.2009.

Kuntatiedon keskus 2008. Lapsi politiikka. [Viitattu 7.7.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;353;10336;5652>](http://www.muodossa.com/URL:http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;353;10336;5652).

Luumi Pertti 2003. Sitoutuminen miehenä ja naisena. Teoksessa: Rakastalasta – Suojele lapsuutta. Heikkilä Marianne ja Luumi Pertti (toim.), 104-105. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

MLL 2009. Vaasan yhdistys. [Viitattu 2.7.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL: http://vaasa.mll.fi/vaasan_yhdistys/>](http://www.muodossa.com/URL:http://vaasa.mll.fi/vaasan_yhdistys/).

Mäenpää Sari 2009. Lapsella on oikeus hyvään elämään. Majakka 4/2009.

Nettineuvo 2006. Päivitetty 13.6.2006. [Viitattu 20.9.2009]. Saatavana www-muodossa: <URL: <http://www.nettineuvo.fi/index.asp?language=1>>.

Perhekeskus-hankkeen loppuseminaari 19.10.2009.

Pietilä-Hella Riitta, Viinikka Anne 2006. Kumppanuus kannattaa. Helsinki: Savion Kirjapaino Oy.

Pyhäjoki Jukka, Koskimies Mimosa 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolten vyöhykkeillä. Teoksessa: Lapsiperheiden hyvinvointi. Lammi-Taskula Johanna, Karvonen Sakari ja Ahlström Salme (toim.) 186-187. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Yliopiston kirjapaino.

Pyhäjoki Jukka, Koskimies Mimosa 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huolten vyöhykkeillä. Teoksessa: Lapsiperheiden hyvinvointi. Lammi-Taskula Johanna, Karvonen Sakari ja Ahlström Salme (toim.) 188. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Yliopiston kirjapaino.

Rönkkä Anna, Kinnunen Ulla 2002. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Setlementti 2009. Setlementti Vestis. [Viitattu 2.7.2009]. Saatavana www-muodossa:<URL: <http://www.vaasansetlementti.net/setlementtikeskus>>.

Sihvola Seija 2002. Vanhemmuus on vastuullista aikuisuutta. Voimaa vanhemmuuteen.[Viitattu 9.8.2009]. Saatavilla www-muodossa:

< URL:<http://www.nicehouse.fi/> >.

STM 2009a. Anthony Giddens.

STM 2009b. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma. Päivitetty 9.10.2009. [Viitattu 9.12.2009]. Saatavana www-muodossa: <URL:http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/kaste>.

STM 2008. Perhekeskustoiminnan kehittäminen ja perhe-hankkeen loppuraportti. Viitala Riitta, Kekkonen Marjatta, Paavola Auli (toim.), 12-13. [Viitattu 1.11.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://perhekeskustoiminnan_kehittaminen_PERHE_hankkeen_loppuraportti_fi.pdf>](http://perhekeskustoiminnan_kehittaminen_PERHE_hankkeen_loppuraportti_fi.pdf).

Stakes 2006b. Kuntien avoin varhaiskasvatus. Päivitetty 19.10.2009. [Viitattu 20.10.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut/avoin_vaka/kunnat/kuntien_avoin_varhaiskasvatus.htm>](http://varttua.stakes.fi/FI/Varhaiskasvatuspalvelut/avoin_vaka/kunnat/kuntien_avoin_varhaiskasvatus.htm).

Stakes 2006a. Varhainen tuki. Päivitetty 3.8.2009. [Viitattu 1.9.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/tuki/varhainen_tuki/varhainen_tuki.htm>](http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/tuki/varhainen_tuki/varhainen_tuki.htm).

Stakes 2008. Älkää leimatko lapsia huolten vyöhykkeistöllä. [Viitattu 2.7.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/8/sivu/20.htm>](http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/8/sivu/20.htm).

Suomalainen Tiina 2009. Neuvola tuli taloon. Vauva 10/2009.

Taskinen Sirpa 2007. Lastensuojelulaki (417/2007): soveltamisopas. Helsinki: Stakes. Vaajakoski: Gummerrus Kirjapaino.

THL 2009. Vanhempien ja huoltajien tukeminen. [Viitattu 8.8.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://www.sosiaaliportti.fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevaty_o/vanhemmuudentukeminen/>](http://www.sosiaaliportti.fi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevaty_o/vanhemmuudentukeminen/).

Unicef 2009. Lapsen oikeuksien julistus. [Viitattu 2.9.2009]. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_julistus>](http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_julistus).

Vaasan kaupunki 2001a. Lapset keskellämme, Lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma. Jallinoja Riitta. [Viitattu 10.6.2009]. Saatavilla [www-muodossa: Lapsi%252D%2520ja%2520perhepol%252E%2520ohj%252E.pdf](#).

Vaasan kaupunki 2001b. Lapset keskeisyytemme. Lapsi- ja perhepoliittinen ohjelma. Jallinoja Riitta. [Viitattu 10.6.2009]. Saatavilla [www-muodossa: Lapsi%252D%2520ja%2520perhepol%252E%2520ohj%252E.pdf](#).

Vaasan kaupunki 2009a. Varhaiskasvatus. [Viitattu 2.7.2009]. Saatava [www-muodossa:](#)
<URL:http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut__Paivahoito_/Leikkitoiminta>.

Vaasan kaupunki 2009b. Lapset, nuoret ja perheet. [Viitattu 2.7.2009]. Saatavana [www-muodossa:](#)
<URL:http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Sosiaali_ja_terveys/Lapset__nuoret_ja_perheet_/Lastenneuvola>.

Vaasan suomalainen seurakunta 2009. Lapset ja nuoret. [Viitattu 2.7.2009]. Saatavan [www-muodossa:](#) <URL: <http://www.vaasaevl.fi>>.

Vasa svenska församling 2009. Små och stora. [Viitattu 10.12.2009]. Saatavana [www-muodossa:](#)
<URL:<http://www.vaasaevl.fi/SvenskaForsamling/Default.aspx?id=335797>>.

LIITE 1

Vaasan kaupunki

Kasvatus- ja opetusvirasto

Lillemor Gammelgård

Tutkimuslupahakemus

Olen sosionomiopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta. Teen päättötyöni ennaltaehkäisevästä työstä Vaasassa ja siihen liittyen tarvitsen luvan tutkimusta varten. Käyn läpi, miten Vaasassa toimitaan ennaltaehkäisevästi alle kouluikäisten keskuudessa. Käyn teoria osuudessa tarkemmin läpi perhekeskus-hanketta Vaasassa ja teen heidän pilotti alueella olevaan Gerbyn avoimeen päiväkotiin mielipidekyselyn avoimen päiväkodin toiminnasta ja sen kehittämisestä.

Opinnäytetyötäni ohjaa osastonjohtaja, yliopettaja Hans Frantz, puh.050-3238976, sähköposti hans.frantz@puv.fi

Kiitos jo etukäteen.

Mari Dahl

LIITE 2

Vaasan kaupunki – Vasa stad

Kasvatus- ja opetusvirasto

Verket för fostran och utbildning

Varhaiskasvatusosasto/Avdelningen för småbarnsfostran

Viranhaltija- Tjänsteinnehavare

Varhaiskasvatusjohtaja - Direktören för småbarnsfostran

Päätös - Beslut

13.10.2009

Pykälä - Paragraf

218/2009

Duo - Dnr

Esittelijä - Föredragande

lg

Asia - Ärende

Tutkimuslupa/Mari Dahl

Esitys - Förslag

Sosionomiopiskelija Mari Dahl on anonut tutkimuslupaa päättötyöhön liittyen. Tarkoituksena on suorittaa mielipidekysely Gerbyn avoimessa päiväkodissa ja tarkoituksena on selvittää vanhempien mielipiteitä avoimen päiväkodin toiminnasta sekä sen kehittamisestä.

Liitteenä tutkimuslupa-anomus sekä mielipidekyselykaava.

Päätös - Beslut

Hyväksyn edellyttäen, että kyselytutkimuksen aikana noudatetaan salassapitovelvollisuutta ja että valmis opinnäytetyö luovutetaan varhaiskasvatusosastolle.

Allekirjoitus - Underskrift

Lillemor Gammelgård, vs. varhaiskasvatusjohtaja

Tiedoksianto - För kändedom Vapeola, M Dahl, Gerbyn avoin pk, V Lähteenmäki, H Tammelin

Lisätietoja antaa – Tilläggsuppgifter ges av

Lillemor Gammelgård, vs. varhaiskasvatusjohtaja, 325 2660

Otteen oikeaksi todistaa

Utdragets riktighet bestyrker

Oikaisuvaatimusohje - Anvisning för rättelseyrkande

Päätöksen tyytymättöm voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen alla mainitulle viranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista:

Den som är missnöjd med detta beslut kan inom 14 dagar från deländandet av beslutet framställa ett skriftligt

rättelseyrkande till:

Varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunta

PL 2, Vaasanpuistikko 16

65100 VAASA

Nämnden för småbarnsfostran och grundläggande utbildning

PB 2, Vasaesplanaden 16

65100 VASA

LIITE 3

MIELIPIDEKYSELY GERBYN AVOIN PÄIVÄKOTI

Hei

Olen sosionomiopiskelija Vaasan ammattikorkeakoulusta ja teen päättötyöni avoimista ennaltaehkäisevistä palveluista Vaasassa. Yhtenä osana opinnäytetyöhöni kuuluu tutkimuksen tekeminen ja teen sen Gerbyn avoimen päiväkodin kehittämistä ja vertaistuen merkityksestä mielipidekyselyn muodossa.

Olisin erittäin kiitollinen, jos vastaisitte tekemääni mielipidekyselyyn ja saisin sen kautta vastauksia tutkimukseeni. Vastaukset annetaan nimettöminä.

Tutkimusluvan on myöntänyt varhaiskasvatusjohtaja Lillemor Gammelgård

Kiitos vastauksista jo etukäteen ja mukavaa syksyn jatkoa lasten parissa!

Mari Dahl

LIITE 4

MIELIPIDEKYSELY GERBYN AVOIN PÄIVÄKOTI

1. Vastaajan sukupuoli

☐ Nainen

☐ Mies

2. Mistä sait tiedon Gerbyn avoimesta päiväkodista?

3. Onko Gerbyn avoimeen päiväkotiin helppo tulla?

☐ Kyllä

☐ Ei, miksi? _____

4. Kuinka usein käyt Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

☐ Viikoittain

☐ 2krt/kk

☐ 1krt/kk

☐ Muuten, miten?

5. Mitkä ovat tärkeimmät syyt Gerbyn avoimen päiväkodin käyttöön?
(rasti 2 tärkeintä)

☐ Näkee muita vanhempia

☐ Lasten tapaamiset

☐ Askartelu

☐ Asiantuntija luennot

☐ Laulu- ja lorutuokiot

☐ Tuote-

esittelyt

6. Oletko saanut tukea lapsen kasvatuksessa Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

☐ Kyllä,

millaista? _____

☐ Ei

7. Miten Gerbyn avoin päiväkotitoiminta on vaikuttanut vanhemmuuteesi?

- ☐ Olen saanut uusia ystäviä ☐ Olen saanut kasvatuksellista tukea
☐ Jaksan paremmin arjessa ☐ Ei mitenkään

8. Onko Gerbyn avoimen päiväkodin toiminta mielestäsi riittävän monipuolista?

- ☐ Kyllä
☐ Ei, toivoisin lisää ☐ Ohjattua leikkiä
 ☐ Retkiä
 ☐ Ulkotoimintaa
 ☐ Hemmottelu hetkiä
 ☐ Muuta, mitä? _____

9. Millaisia luentoja toivoisit Gerbyn avoimeen päiväkotitoimintaan?

- ☐ Parisuhde ☐ lastenkasvatus,
mitä? _____

☐ Vanhemmuus ☐ Muuta,
mitä? _____
☐ En koe luentoja tarpeelliseksi

10. Mitkä asiat ovat onnistuneet Gerbyn avoimessa päiväkodissa?

- ☐ Henkilökunta tulee tervehtimään
☐ Vaikeista asioista on helppo puhua
☐ Lapset otetaan huomioon toiminnassa
☐ Rento ilmapiiri
☐ Asioista tiedottaminen
☐ Kaksikielisyys
☐ Muuta,
mitä? _____

11. Mitä muuta haluaisit sanoa? (tila, ilmapiiri, henkilökunta, ohjelma, asiantuntijat)

Kiitos vastauksistasi!

FUKULA-ASEVELUKTLA

VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA
PÄIVÄKERHOT 4-6V. JA VEKKULIKERHOT 3V.
Huutonien seurakuntakeskus, Kuninkaantie 1

TENAVATUOKIO (lapset ja vanhemmat yhdessä)
Huutonien seurakuntakeskus, Kuninkaantie 1
Tiedustelut: 06-326 1250

PYHÄKOULU 4-14V.
Huutonien seurakuntakeskus, Kuninkaantie 1
Teeriniemenkatu 18, kerhohuone
Tiedustelut: 06-326 1241

VAASAN SETLEMENTTIYHDISTYS RY.
ÄITI-LAPSIRYHMÄT (maahanmuuttajat)
Arkkipaja, Kalliokatu 9
Tiedustelut: 050- 321 4873

VAASAN KAUPUNKI:
HUUTONIEMIEN LEIKKIPUISTO JA
AVOIN PÄIVÄKOTI 0-6V.
Leikkipuisto / kerho maksullinen!
Teininkuja 18
Tiedustelut: 0400- 180 253

SUVILAHTI-KORKEAMÄKI-HIETALAHTI
VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA
TENAVATUOKIO (lapset ja vanhemmat yhdessä)
Hietalahden srk- huoneisto, Pitkätatu 77
Suvilahden seurakuntakoti, Uumajankatu 2

PÄIVÄKERHOT 4-6V.
Suvilahden seurakuntakoti, Uumajankatu 2
Tiedustelut: 06-326 1250

PYHÄKOULU 4-14V.
Hietalahden srk- huoneisto, Pitkätatu 77
Suvilahden seurakuntakoti, Uumajankatu 2
Tiedustelut: 06-326 1241

VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA
PÄIVÄKERHOT 4-6V.

Ristinummen seurakuntakeskus, Kappelinnäentie 8
Vanhan Vaasan pappila, Pappilankatu 2
Tiedustelut: 06-326 1250

PYHÄKOULU 4-14V.
Ristinummen srk-keskus (myös arabiankielinen pyhäkoulu),
Kappelinnäentie 8
Tiedustelut: 06-326 1241

VAASAN SETLEMENTTIYHDISTYS RY.
ÄITI-LAPSIRYHMÄT

Kyläkeskus Kultanummi, Vanhan Vaasan katu 8
Tiedustelut: 050- 492 5476 (taimitarha)
040- 743 7603 (maahanmuuttajat)

VAASAN KAUPUNKI
KUNINGATTARENPOLUN LEIKKIPUISTO JA
AVOIN PÄIVÄKOTI 0-6V.

Leikkipuisto / koululaisten iltapäivähoito maksullinen!
Kuningattarenpolku
Tiedustelut: (06) 325 2752 / 0400- 745 553

RISTINUMMEN AVOIN PÄIVÄKOTI 0-6V.
Kerho maksullinen!
Kappelinnäentie 6
Tiedustelut: (06) 325 2679

VAASAN 4H- YHDISTYS
ALKULAN TILA
Tilalla eläimiä (kesäisin), grillausmahdollisuus.
Oiva retkikohde perheille (klo 9-21)

Maksuton!
Gripinpolku 1
Tiedustelut: (06) 356 8578 / 040- 733 0897

4H KERHOTOIMINTA
Maksullista (jäsenmaksu!)
Gripinpolku 1
Tiedustelut: (06) 356 8578 / 040- 733 0897

vaasan kaupungin
avoin toiminta
lapsiperheille

Lisätietoja löytyy nettisivuilta:

www.vaasaevl.fi
www.vaasansetlementti.net
www.mll.fi -> paikallisyhdistykset
www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret
www.4h.fi/vaasa

Vaasan perhekeskushanke 07/09

PALOSAARI-VETOKANNAS-VOYRINKAUPUNKI-KOTIRANTA-

METSÄKALLIO

VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA
VAUVAMUSKARI (0-1v. vauva yhdessä vanhemman kanssa)
Tiedustelut: 06-326 1250

PYHÄKULU 4-14V.
Vaasan kirkon krypta
Tiedustelut: 06-326 1241

VAASAN SETLEMENTTIYHDISTYS RY.
ÄITI-LAPSIRYHMÄT (maahanmuuttajat)
Monikulttuuriset Naiset, Hartmaninkuja 4
Tiedustelut: 040-746 7763

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITO:
PERHEKAHVILA (lapset ja vanhemmat yhdessä)
MUSKARI (lapset ja vanhemmat yhdessä)
Vaasanpuistikko 15 E44
Tiedustelut: 040-845 0406

Maitoliiga: 0-7kk
Vaaperot: 7kk-2v.
Sisarusr ryhmä
Vaasanpuistikko 15 E44
Tiedustelut: 050- 535 0194

IMETYKSEN TUUKI RY.
Imetystukiryhmä
Vaasanpuistikko 15 E44
Tiedustelut: 050- 561 0608
KÄPY-YHDISTYS RY.
Lastensa menettäneiden vertaisryhmä
Tiedustelut: 050- 354 6072

VAASAN KAUPUNKI:
VAAHTERAMÄEN LEIKKIPUISTO
JA AVOIN PÄIVÄKOTI 0-6V.
Kerho maksullinen!
Tiedustelut: (06) 325 2692

KAUPUNGINTALON LEIKKIPUISTO 1-6v.
Vain ulkotoimintaa! Maksullinen!
Senaatinkatu/Vaasanpuistikko kulmaus
Tiedustelut: (06) 325 2719

ISOLAHTI-GERBY-VETOKANNAS-VASTERVIK

VAASAN SUOMALAINEN SEURAKUNTA:

PÄIVÄKERHOT 4-6V.
Gerbyn seurakuntakoti, Mäntymaantie 3

VEKKULIKERHOT 3V.
Gerbyn seurakuntakoti, Mäntymaantie 3

TENAVATUOKIO (lapset ja vanhemmat yhdessä)
Gerbyn seurakuntakoti, Mäntymaantie 3

Tiedustelut: 06-326 1250

PYHÄKOULU 4-14V.
Gerbyn seurakuntakoti, Mäntymaantie 3
Tiedustelut: 06-326 1241

VAASAN SETLEMENTTIYHDISTYS RY.:

PERHEKAHVILA (lapset ja vanhemmat yhdessä)
Setlementti vestis, Isokyläntie 46

ÄITI-LAPSIRYHMÄT (maahanmuuttajat)
Setlementti vestis, Isokyläntie 46
Tiedustelut: (06) 321 1957

ÄITI-LAPSIRYHMÄT (Taimitarha)
Setlementti vestis, Isokyläntie 46
Tiedustelut: 050- 492 5476

ISÄ-LAPSIRYHMÄ
Länsimetsän koulu, Länsimetsäntie 10
Tiedustelut: 050-309 2195

VAASAN KAUPUNKI:

GERBYN LEIKKIPUISTO
JA AVOIN PÄIVÄKOTI 0-6v.
Länsimetsäntie 10
Leikkipuisto maksullinen!
Tiedustelut:(06) 325 2764 / 040 352 6732

